

Γιὰ τὴ μιχτὴ, ἀγαθὲ μου, ἀδίκᾳ χολοσκάνεις. Τὸ ζήτημα λυμένο. Φτάνει νὰ μετρήσῃς στὰ δάχτυλά σου. Ὅσοι στὸν ἅγιον τὸν ἀγῶνα βγήκανε καλλιτέχνες, τὴν ἀμιχτὴ καθιερώσανε στὰ ἔργα τους—ὁ Πάλλης, ὁ Ἀργύρης, ὁ Βλαστός (γίγαντας), ὁ Γκόλφης, ὁ Ταγκόπουλος, ὁ Παλαμάς, ἐσὺ κι ἄλλοι κάμποσοι θαρρῶ, σήμερα κι ὁ Θράσος ὁ Καστανάκης. Οἱ ἀποδέλοιποι, καλλιτέχνες δὲν εἶναι, παρὰ εἶδος γραμματικογράφοι, δημοσιογράφοι, Πετροκόκκιναῖοι, τεμπέληδες καὶ τέτοιοι. Ἔτσι τὸ σωστό. Ποτὲς, ἀρχίζοντας κίβλας ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ τὴν ἀρχαία, δὲ φάνηκε στὸν κόσμον φιλολογία μὲ μιχτὴ γραμματικὴ, ὅπως τὴν ἐννοεῖ ὁ Ἐκπαιδευτικὸς Ἀνεμόμιλος—μὲ ἰ παρακαλῶ.

Μοῦ λὲς πὼς μὲ περνοῦνε γιὰ πρόσωπον ἱστορικό. Πάντα μαγεφτικώτερον παρὰ νάπομείνη κανεῖς ἀνιστόρητος.

Λικὸς σου
ΨΥΧΑΡΗΣ

ἘΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Φίλε Νουμά,

Ἐσφυλλίζοντας τὰ χαρτιά μου, ἤρα λησμονημένο σχεδόν, ἓνα ποίημα, σχεδιασμένο στὰ 1899 καὶ ξανακοιταμένο στὰ 1902, καθὼς φαίνεται. Σὰ νὰ θυμοῦμαι πὼς εἶταν ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς προωρισμένο νὰ μπῆ στὴ σειρά τῶν ποιημάτων τοῦ «Δωδεκάλογου τοῦ Γύφτου» ὅμως ὕστερα ἢ ἰδέα ποῦ τοῦ ἔδωκε τὴν ἀρχικὴν αὐτὴ πνοή, καθὼς ξεδιπλώθηκε στὴ σκέψη μου, ἄλλαξεν, ἔγινε τὸ ποίημα τῶν «Ἀλυσίδων» ποῦ βρίσκεται στὴν «Ἀσάλευτη Ζωή», σχεδὸν δλότελα διαφορετικό. Ὅπως δῆποτε, τὸ πρωτόπλαρτο τραγούδι τῶν «Ἀλυσίδων» ποῦ σοῦ στέλνω σήμερα στέκεται, ἀνεξάρτητο καὶ αὐτόνομο στιχοῦργημα γεννημένο πανερᾶ ἀπὸ τὴν ἴδιαν ὄνειροπόληση, τὴν ἀντιατομιστικὴ καὶ κοινωνικὴ, ποῦ ἐμπνέει, κυριώτατα στὴν ἴδια χρονικὴ περίοδο καὶ ποῦ χρωματίζει μέγα μέρος τοῦ «Δουλευτῆ» στὸ «Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου» καὶ τῆς «Ὠδῆς στὸ θάνατον τοῦ Ἴψεν» στὴν «Ἡρωικὴ Τριλογία». Ἡ ἴδια ὄνειροπόληση ἐμπνέει καὶ σελίδες τῆς «Φλογέρας τοῦ Βασιλιᾶ» ἐκεῖ ὅπου τό, τελειωτικά, καθιέρωμα τῆς ἠρωολατρίας μεστώνεται καὶ πλατύνεται σὲ λογιᾶς ἰδέες καὶ κοιτάματα, ἄξια νὰ συγκινήσουν

τὸν ποιητή. Μὲ τὴν παρατήρηση πὸς ὁ ποιητὴς αὐτὸς βλέποντας πάντα, δραματικὰ τὰ ἔρμηνεύει τὰ κοιτάματ' αὐτὰ καὶ προσπερνᾷ χωρὶς παθητικὰ νὰ τις ἀγκαλιάσῃ τις ἰδέες· γιατί ποιητὴς εἶναι· καὶ τί περισσότερο μπορεῖ νὰ ζηλεύῃ ὅποιος ζῆ μὲ τὴν ποιητικὴν ἀλήθεια;

Μὲ τιμὴ καὶ μὲ ἀγάπη
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΟΙ ΑΛΥΣΙΔΕΣ

(Μέσα στοὺς ξεχωριστοὺς·
Ὁ ξεχωριστὸς ἐγὼ εἶμαι·
Μὲς' στῆς φυλακῆς τοὺς διαλεχτοὺς
Εἶμαι ὁ διαλεχτὸς ἐγὼ
Τοῦ φυλακιστῆ·
Τρισοῖμὲ καὶ τρισαλλοί...)

—Τάλογό σου, καβαλλάρη μου,
Σβεῖ τὴ γλῶσση, συντριβεῖ ἀνθούς,
Καὶ χαλαεῖ τὴ γῆ.
Χαλαστή, καθὼς βαρουπερνᾶς,
Φεύγει ἀπόμερα ὁ λαός,
Μήπως πατηθῆ.—

(Τρισοῖμὲ καὶ τρισαλλοί,
Μέσα στοὺς ξεχωριστοὺς
Ὁ ξεχωριστὸς ἐγὼ εἶμαι...)

—Κάνεις κάθε δρόμο, ὅθε διαβῆς,
Κι ὡς ἀνθίξῃ Μάης παντοῦ,
Μιὰν ἐρμιὰ στεγνή,
Μὰ σκοινὶ ἀτσαλένιο ἀθώρητο
Σέρνει τὸ ἄτι πού, ὡς θαρρεῖς,
Κυβερνᾶς ἐσύ...—

(Τρισσιμέ και τρισαλλοί,
Μέσα στους ξεχωριστούς
'Ο ξεχωριστός ἐγὼ εἶμαι.)

— "Ω ! και δένει σε και σέρνει σε,
Καβαλλάρη και πεζό,
'Η ἀλυσίδα, αὐτή !
Πέζεφε, και χώρια μὴν κρατᾶς
Τάλυσόδεμα, μ' ἐμᾶς
Ταίριας' το μαζί.

(Τρισσιμέ και τρισαλλοί,
Μέσα στους ξεχωριστούς
'Ο ξεχωριστός ἐγὼ εἶμαι.)

Μόνος και ψηλὰ χαμήλωσε,
Και λαὸς με τὸ λαὸ
Γίνε. Νὰ κ' οἱ ἀνθοί,
Νὰ κ' οἱ ἀνθοὶ οἱ εὐκολοθέριστοι,
Στάγριο τᾶλογό σου ἐμπρός
οἱ ξεψυχιστοί,

(Τρισσιμέ και τρισαλλοί,
Μέσα στους ξεχωριστούς
'Ο ξεχωριστός ἐγὼ εἶμαι.)

Στέφανα τοῦ γάμου σου ἄς γενοῦν
Με τὴν ἀσκημη ζωή,
Με ὄλων τὴ ζωή.
Τῆς ζωῆς γαμπρός παντρέψου την,
Γέλασε τὰ γέλια της,
Θρήνησε ὡς θρηνεῖ.

(Τρισσιμέ και τρισαλλοί !
Μέσα στους ξεχωριστούς
ὁ ξεχωριστός ἐγὼ εἶμαι.)

Ἄντρα τῆς ζωῆς τῆς ἄσκημης,
Καὶ τῆς σκλάβας σκλάβε ἐσύ,
Χαῖρε, ὦ δουλευτή !
Θάμα καὶ ξημέρωμα ! Ἄστρο νά !
Στὴν ἀντρίκια σου ἀγκαλιὰν
Ἄχτιδοβολεῖ,

(Τρισσιμὲ καὶ τρισαλλοί,
Μέσα στοὺς ξεχωριστοὺς
Ὁ ξεχωριστὸς ἐγὼ εἶμαι.)

Καὶ εἶναι ἡ σκλάβα κ' ἡ ἄσκημη
Κ' ἡ γυναῖκα σου ἡ Ζωή,
Καὶ ὄλων ἡ Ζωή.
Τὸ εἶπε ἡ μοῖρα : μέσ' στὸν κόρφο σου
Νὰ γενῆ ἡ πανάσκημη
Ξωτικιά καὶ Οὐρί,

(Τρισσιμὲ καὶ τρισαλλοί,
Μέσα στοὺς ξεχωριστοὺς
Ὁ ξεχωριστὸς ἐγὼ εἶμαι.)

—Ξένε, καὶ μαζὶ μ' αὐτὴ ξανά
Καβαλλάρης γ' ἀνεβῆς
Τᾶσπρο σου ἄτι ἐσύ,
Ν' ἀστραποδιαβαίνεις, καὶ λαὸς
Τὸ κατόπι σου Ὠσαννά
Νὰ σκορπάει βοή !

(Τρισσιμὲ καὶ τρισαλλοί ...)

Νοέμβριος τοῦ 1899 — Ἰούλιος τοῦ 1902

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ